

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ – «ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ»

Μια μικρή πολιτική ιστορία. Ιδέες και πρόσωπα.

Του Μάκη Μαυροκέφαλου

Το 1976 ήταν μια χρονιά μετά την πτώση της χούντας που το πολιτικό σύστημα της χώρας πάσχιζε να φτιάξει κόμματα αρχών που θα πλησίαζαν τα ευρωπαϊκά.

Η Νέα Δημοκρατία έχοντας αποσπάσει το 54% των ψήφων του Ελληνικού Λαού ήταν απόλυτα κυρίαρχη. Όμως ο Κων/νος Καραμανλής ήταν ανήσυχος και ήθελε το κόμμα του, κατά το γαλλικό πρότυπο, να περιλαμβάνει προσωπικότητες από την δεξιά μέχρι τις παρυφές της κομμουνιστικής αριστεράς. Με αυτούς τους οραματισμούς σχημάτισε την κυβέρνηση εθνικής ενότητας το 1974 συμπεριλαμβάνοντας σ' αυτήν προσωπικότητες που δεν ήταν παρόντες στην βουλή του 1967, τον Ιωάννη Πεσμαζόγλου, τον Γ.Α. Μαγκάκη, τον Χ. Πρωτοπαπά, τον Δημήτρη Τσάτσο. Δεν το κατόρθωσε στις πρώτες εκλογές του 1974, παρότι το επεδίωξε. Ήμουν μάρτυς παρών στο γραφείο του περιοδικού «Προσανατολισμοί», όταν τηλεφώνησε στον, μακαρίτη σήμερα, σεμνό αγωνιστή και πρόεδρο της ΕΦΕΕ το 1965 Περικλή Πάγκαλο. Ο τελευταίος απέκρουσε την πρόταση συμμετοχής του στο κόμμα της Νέας Δημοκρατίας με μια σεμνότητα και αγαθότητα που πάντα τον διέκρινε. Δεν ήταν άλλωστε η πρώτη φορά που ο Κων/νος Καραμανλής επεδίωκε τον εμπλουτισμό της παρατάξεώς του με προσωπικότητες άλλων χώρων. Το 1956 είχε πάρει τον νεοκαντιανό φιλόσοφο Κων/νο Τσάτσο, τον σοσιαλιστικών τάσεων Γρηγόριο Κασιμάτη και τον Ευάγγελο Αβέρωφ. Ήταν γνωστό επίσης ότι, κατά την κατοχή, ο Καραμανλής συνεργαζόταν και συμμετείχε σε όμιλο του σοσιαλιστή Αλέξανδρου Σβώλου. Αργότερα κάποιες μεταρρυθμίσεις του φωτισμένου Παναγιώτη Παπαληγούρα τις κατηγορήσανε σαν σοσιαλμανία...

Στον χώρο του κέντρου εγήρασε χωρίς ανανέωση ο Γεώργιος Μαύρος, πολιτικός μορφωμένος όχι όμως καμωμένος για πρώτο ρόλο και μαράζωνε μαζί με το κόμμα του.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου από την άλλη έφτιαξε το ΠΑΣΟΚ ένα κίνημα προσανατολισμένο στον τρίτο κόσμο με συνθήματα κατά του ΝΑΤΟ και κυρίως της ΕΟΚ. Όσοι αποτολμούσαν να αναφερθούν στην Ευρώπη υφίσταντο μομφή, όπως κάποια στιγμή ο Κώστας Σημίτης που είχε τότε αποδοκιμασθεί. Κοινωνιολογικά το ΠΑΣΟΚ με τον λαϊκισμό του προσέλκυσε λαϊκά στρώματα όχι μόνο από την αριστερά αλλά και από την δεξιά και την άκρα δεξιά αφού ο λαϊκισμός του εφαινότο πολλές φορές να μοιάζει με ανάλογη νοοτροπία της χούντας. Η πρώτη άλλωστε δεκαετία της εξουσίας του 1981-1989, με έντονα στοιχεία προπαγάνδας που παρέπεμπαν σε δικτατορικά καθεστώτα κανταφικού ή περονικού περιεχομένου, επιβεβαιώνουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Πόση άλλωστε ομοιότητα δεν επέδειξαν οι δύο αντίστοιχοι (και φαλακροί!!) αντιπρόεδροι του 1967-73 Παττακός και Κουτσόγιωργας του 1989!

Μέσα σ' αυτό το πολιτικό περιβάλλον ήταν αναγκαίο να εκφρασθεί ο Ευρωπαϊκός Δημοκρατικός Σοσιαλισμός. Κάποια γεγονότα άρχισαν να δημιουργούν τον τοκετό νέου σχήματος στον χώρο αυτό. Μία συνέντευξη του βουλευτού Δημήτρη Τσάτσου, αλλά και κάποιες μικρές κινήσεις άγνωστες στους πολλούς, όπως η

έκδοση, με την ενθάρρυνση του Χ. Πρωτοπαπά, ενός φύλλου εφημερίδος του «Σοσιαλιστή» που αμφισβητούσε τον ρόλο του Γεωργίου Μαύρου και του κόμματός του, οδήγησαν στην διαγραφή του Δ. Τσάτσου και στην αποχώρηση του Γ.Α. Μαγκάκη, επιφανούς αντιστασιακού και αναγνωρισμένου καθηγητού του Ποινικού Δικαίου διεθνώς, με απόψεις εντυπωσιακά ανθρωπιστικές, και του Χ. Πρωτοπαπά γραμματέα της Σ.Δ.Ε., αναγνωρισμένου κόμματος από την Σοσιαλιστική Διεθνή, ακάματου αγωνιστή μέχρι σήμερα υπεράνω αξιωμάτων. Αυτοί οι δύο με τον Δ. Τσάτσο αλλά και ο ήρωας βουλευτής σμήναρχος Αναστάσιος Μήνης (σ.σ. υπόθεση Μήνη και Παντελάκη στην Αεροπορία) ίδρυσαν το κόμμα της Σοσιαλιστικής Πρωτοβουλίας. Συμμετείχαν σ' αυτό, ολόκληρη η ΣΔΕ με τον σεβαστό Πρόεδρό της Στρατή Σωμερίτη, παλαίμαχο σοσιαλιστή, επιφανείς νωρίτερα πολιτικοί όπως ο Φοίβος Ιωαννίδης, ο Περικλής Πάγκαλος που έφυγε τόσο νωρίς από την ζωή, ο Γιώργος Ανωμερίτης, ο Γιώργος Βερνίκος, η νεολαία των Νέων Δυνάμεων ΕΣΟΝ στην μεγάλη της πλειοψηφία, ενώ αρχικώς έδειξαν να βλέπουν με συμπάθεια την κίνηση ο Γεώργιος Ιορδανίδης, στρατηγός της αντίστασης κατά της χούντας και ο Αναστάσιος Πεπονής, που τελικά προτίμησε την λύση του ΠΑΣΟΚ. Ανάμεσα στους νεολαίους διεκρίνετο ο πληθωρικός Ευάγγελος Βενιζέλος, σφοδρός πολέμιος τότε του ΠΑΣΟΚ. Στην Πρωτοβουλία συμμετείχαν και παλαιοί πολιτευτές του Κέντρου όπως ο Τάλμποτ Κεφαλληνός (δήμαρχος Ζακύνθου), που αρχικά ήταν στο ΠΑΣΟΚ και διεγράφη όταν τόλμησε να ψελλίσει την άποψή του για συνεργασία του ΠΑΣΟΚ με την ΕΚΝΔ. Το κόμμα άρχισε να οργανώνεται, νοίκιασε γραφεία και επεδίωξε την επιμόρφωση των στελεχών του. Δύο ταξίδια με αντίστοιχα σεμινάρια στο τότε Δυτικό Βερολίνο πραγματικά άφησαν έντονα σημάδια κυρίως σε κάποιους από εμάς τους νεώτερους τότε.

Στο συνέδριο της Σοσιαλιστικής Πρωτοβουλίας, που έγινε το 1977, Πρόεδρος έγινε ο Γ.Α. Μαγκάκης, και αντιπρόεδρος ο Χ. Πρωτοπαπάς. Γραμματέας ανέλαβε ένας πρώην βουλευτής της Κεντροαριστεράς, ο Αλ. Καλιδόπουλος. Ο τελευταίος, όταν προκηρύχθηκαν εκλογές, έσπευσε να προσχωρήσει στο ΠΑΣΟΚ, χωρίς να εκλεγεί τελικώς, καταφέροντας όμως ένα πολύ ισχυρό πλήγμα στο νέο κόμμα. Οι αρχές που διαφυλάσσονταν με πάθος είχαν αρχίσει να έχουν τις ρωγμές τους.

Όταν προκηρύχθηκαν εκλογές το 1977, η Πρωτοβουλία συμμετείχε στην Συμμαχία με την τότε μετριοπαθή αριστερά. Όμως το όλο σχήμα, με την πολυμέρεια και τις αντιφάσεις του δεν έπεισε. Έτσι, μετά τις εκλογές του 1977, το κόμμα έμεινε εκτός κοινοβουλίου και άρχισε να μαραζώνει. Κάποιοι επέζησαν να ανεβούν στο πλοίο του ΠΑΣΟΚ, που ανέβαινε γοργά τα σκαλοπάτια της εξουσίας. Ο Γ.Α. Μαγκάκης μετά κόπου κάποτε υπουργοποιήθηκε στο ΠΑΣΟΚ, ο Δημήτρης Τσάτσος, πολύτιμο μυαλό και πολιτικό κεφάλαιο, έγινε μόνον ευρωβουλευτής. Τρία ακόμη στελέχη της Πρωτοβουλίας σταδιοδρόμησαν στο κόμμα αυτό. Ο Φοίβος Ιωαννίδης παραμένοντας σκληρός στις δημοκρατικές του απόψεις, ο αντιστασιακός Γιώργος Ανωμερίτης, που κάποτε θεωρήθηκε και προεδρικός (δηλ. του Ανδρέα Παπανδρέου προσωπικά) και ο Ευάγγελος Βενιζέλος, που αφού σαν συνταγματολόγος, πράγματι προικισμένος, ήταν εξ αυτών που νομιμοποίησαν τα πολύχρωμα ψηφοδέλτια στην εκλογή του Χρ. Σαρτζετάκη σαν προέδρου Δημοκρατίας, μέσα από το αδιαμφισβήτητο πολιτικό τάλαντό του ανεδείχθη σε κορυφαίο στέλεχος του κόμματος.

Το ΠΑΣΟΚ βεβαίως αργότερα με τον Κων/νο Σημίτη προσπάθησε να πορευθεί ευρωπαϊκά με μετριοπάθεια και σοβαρότητα. Όμως η προσπάθεια αυτή

κατεπνίγει από την αχαλίνωτη τάση για πλούτο πολλών στελεχών του, κυρίως της πάλαι ποτέ προεδρικής πτέρυγας, και καταρράκωσε την ιδεολογία του όταν οδήγησε τον λαό σε πνιγμό μέσα από το Χρηματιστήριο.

Αυτές οι μοναχικές πορείες κάποιων επωνύμων δεν ακολουθήθηκαν από το σύνολο των στελεχών της Πρωτοβουλίας. Ο Χ. Πρωτοπαπάς, αφού συμμετείχε στο ΚΟΔΗΣΟ και μετά συνεργάστηκε με την Ν. Δημοκρατία το 1985, το 1989, όταν είχε σίγουρη εκλογή και ίσως υπουργείο (σ.σ με τη ΝΔ), βρήκε μία γωνιά στον Συνασπισμό, όπου εκφράζεται μέχρι σήμερα. Κάποιοι τον ακολούθησαν. Άλλοι, σαν τον Περικλή Πάγκαλο, εγκατέλειψαν την πολιτική και έμειναν σταθεροί στις αρχές τους και άλλοι στεγάστηκαν στην Νέα Δημοκρατία.

Ένα είναι βέβαιο, πως οι περισσότεροι από εκείνα τα στελέχη και ιδίως τα στελέχη της νεολαίας ΔΕΝ συμμετείχαν και ΔΕΝ συνετέλεσαν στην οικονομική και κοινωνική διαφθορά της γενιάς μας, αφού ΔΕΝ μετατράπηκαν σε γιάπηδες και νεόπλουτους, όπως ένα τεράστιο μέρος των επιφανών νέων του ΠΑΣΟΚ της εποχής εκείνης. Και διατηρούν τις αρχές τους φυλαγμένες μέσα στη μνήμη τους, σ' όποιο χώρο και να βρίσκονται. Και αισθάνονται πάνω απ' όλα ότι ΔΕΝ τις πρόδωσαν. Διότι προδίδει τις αρχές του μόνον όποιος τις εφαρμόζει στρεβλά με γνώμονα το προσωπικό και οικονομικό του συμφέρον, ξεγελώντας τους ψηφοφόρους του με λαϊκισμό, προπαγάνδα, και όχι πάντα τίμιες οικονομικές παροχές. Ο Ευρωπαϊκός Σοσιαλισμός έμεινε ένα όνειρο για την Ελλάδα. Από τον τριτοκοσμικό σοσιαλισμό, μετά την παρένθεση Σημίτη, ανακαλύψαμε σοσιαλισμό εκ Βορείου Αμερικής. Η Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία ήταν μια λύση στην εποχή της. Όμως η ιδέα δεν μπορούσε να συγκρουσθεί με έναν απολυταρχικό Ανδρέα Παπανδρέου, που κυριολεκτικά «λήστεψε» τον χώρο. Εάν (σ.σ. η Πρωτοβουλία) είχε επιτύχει θα είχαμε γλιτώσει από την πολεμική δεκαετία του 1980-1990, που διαίρεσε τον ελληνικό λαό και κατέστρεψε το δημιουργικό κύτταρο του Έλληνα για δημιουργία, χαρίζοντάς του δημοσιοϋπαλληλία και διάφορες παροχές κολακεύοντάς του ελαττώματα και πάθη.

Η ιστορία θα κρίνει όλες τις πολιτικές ενέργειες εκείνης της εποχής. Και θα κρίνει και τους πολιτικούς ηγέτες που υπερεκτιμάμε σήμερα. Όμως το ναυάγιο της Πρωτοβουλίας σήμαινε ναυάγιο μιας Ευρωπαϊκής προσπάθειας που, όπως προαναφέραμε, επεδίωξε μετά ο Κ. Σημίτης χωρίς επιτυχία με το ελαφρυντικό(;) όμως των ακατάλληλων υλικών.

Ίσως πάντα ο αγώνας δεν δικαιώνεται. Όμως οι μερικές προσπάθειες και ο αγώνας είναι κάτι. Και όσοι αγωνισθήκαμε τότε μέσα στο μικρό κόμμα του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού και παραμείναμε πιστοί στις ιδέες και στην νοοτροπία που σέβεται τον Άνθρωπο, παραμένουμε με το κεφάλι ψηλά και με την ελπίδα μέσα στην καρδιά μας.

Θεμιστοκλής (Μάκης) Μαυροκέφαλος

Διπλωματούχος του Κέντρου Διπλωματικών
και Στρατηγικών Σπουδών των Παρισίων
Δικηγόρος στον Αρειο Πάγο

Τέως μέλος του Δ.Σ. της Σ.Ν.Ε. (Νεολαίας Πρωτοβουλίας)

Μέλος της Διοικούσας ΕΚΟ Δικηγόρων Νέας Δημοκρατίας.